ODLIKOVANJE, ALI I OBAVEZA

(Uz imenovanje kardinala Šepera prefektom
Svete Kongregacije za Nauk vjere)

Čitava je naša katolička javnost, neočekivano, imenovanje našega prvoga crkvenoga čovjeka, zagrebačkog nadbiskupa-kardinala Šepera, prefektom vatikanske Svete Kongregacije za Nauk vjere, jednodušno, shvatila ne samo kao dokumenat osobnog Papina povjerenja i simpatije prema Dru Šeperu, nego i kao značajno i javno priznanje Svete Stolice i Pavla VI. katoličkom hrvatskom narodu i kao izraz Papina posebnog pouzdanja u katoličku Crkvu u Jugoslaviji. Naša je katolička štampa, sva, tako reagirala; tako su reagirali i naši biskupi; u privatnim se razgovorima i među svećenstvom i među vjernicima — pa i onima inteligentnijima, — svagdje tako reagiralo. Događaj se je općenito i na sve strane komentirao u tom smislu.

I mi se slažemo s tom ocjenom. Spontano se čovjeku nameće. Sve za nju govori. Pavao VI., kad se je odlučio na taj korak, gledao je ne samo u kardinala Šepera; on je gledao i u Zagreb: i u katoličku Crkvu u našoj domovini. I nju je odlikovao. I od nje nešto očekuje i traži.

Sigurno, na prvom su mjestu, u ovom imenovanju, odlučivale osobne kvalitete Kardinalove. Njegova, nenametljiva, odanost Rimu i Svetoj Stolici, njegova teološka ozbiljnost i ortodoksija, širina njegova svećeničkog duha i njegovih crkvenih koncepcija, njegov, fini i diskretni, osjećaj za realnost. Sabor ga je, — kardinala Šepera, — pomakao među zapažene i prominentne; Biskupski sinod u Rimu još više. Umio je ići trijeznom, srednjom, linijom, koja je najviše obećavala u odgovornom i teškom procesu implementacije koncilskih reformi: implementacije, što stoji pred katoličkom Crkvom, danas i sutra, sa svim svojim delikatnim implikacijama i reperkusijama. Kao takav udario je naš Kardinal Papi u oči. I uzeo ga je, evo, za jednoga od svojih najbližih osobnih suradnika. Postavio ga na jedno od najvažnijih i najodgovornijih crkvenih mjesta. S djelokrugom, koji će se protezati na čitav katolički i nekatolički svijet. U resoru danas od sviju najdelikatnijem.

A taj je Papin izbor očito bio dobar. Možda i providencijalan. To će pokazati budućnost. Odsvakle su ga po katoličkom svijetu pozdravili.

Ali odsvakle su, u pozadini toga izbora, opazili i jednu karakterističnu pojedinost. Papa se je njim okrenuo prema jednom, — nazovimo ga tako, — tipičnom stilu katoličkog života i crkvenosti na pozornici današnje Crkve. Okrenuo se je prema katoličkim Crkvama evropskog istoka: onima iza bivše »gvozdene zavjese«. Sa svim onim specifičnim, čim one danas odudaraju od kurentnih tokova i tendencija crkvenog života na zapadu.

Taj ambijent stoji iza kardinala Šepera. On ga je, dijelom, i rodio. On ga je, dijelom i formirao kao crkvenu ličnost. Katolicizam je to siromašan materijalnim sredstvima i prilično primitivan po svojoj vanjskoj organizacijskoj strukturi. Ali zato iznutra živ i vitalan. Gleda više u sebe, nego oko sebe. Više je, sa kršćanskog i evanđeoskog gledišta, autentičan nego, ponekad i ponegdje, prosječni katolicizam zapada. Manje je infiltriran duhom modernih filozofija i modnih kulturnih strujanja, a više, u zdravu smislu, tradicionalan. Sačuvao je smisao za kontinuitet organskog razvitka Crkve: opreznije, pa stoga i sigurnije, i s manje rizika, prilazi novostima, koje se u njoj javljaju. Izolacija mu je, u kojoj se je bio našao ova tri zadnja, burna, decenija, omogućila, da se koncentrira na ono temeljno i bitno u vjeri. A borba ga je očeličila i učinila samosvjesnim i priznavalačkim. Plodan je požrtvovanošću i smislom, zanosom, za nadnaravno i vječno. Religiozno je, po svemu izgleda, dublji od katolicizma zapada. Bliže je istoku i njegovim, u mnogočemu, izvornim i izrazito starokršćanskim i apostolskim predajama. Kao da, stoga, još najviše odgovara objektivnom idealu kršćanstva.

A ovdje mu je, kod nas, — uslijed raznih okolnosti, — prototip. Dobio je ovdje svoju, na neki način, klasičnu formu: formu i fizionomiju.

Svi vide, — i Papa, — da mi, katolici iz ovih strana, nijesmo Crkvi, ni na saboru ni iza sabora, servirali nikakvih iznenađenja, ali da joj nijesmo nametali ni briga; da joj nijesmo pravili ni neprilika. Bili smo, — i naši su biskupi bili, — razboriti i disciplinirani. A bili smo i docibilni. Stali smo odmah, kompaktno, uz Papu, uz Svetu Stolicu. Prihvatili smo lojalno odluke i duhovnu poruku koncila: nijesmo pokušavali da im dajemo neke svoje specijalne interpretacije. Izišli smo pred Papu i katolički svijet s jednom legitimacijom, koja je bila vrjednija i pouzdanija od

svake druge; s oduševljenjem za konkretne i realne ideale kršćanstva: za molitvu, za liturgijski i sakramentalni život, za duhovnost, za Marijino štovanje, za primat, za celibat. Na zapadu su u čudu zastajali, — i zastaju, — pred činjenicom, da smo mi, — ovdje, na granicama i periferiji katoličke Evrope, — bogati zvanjima u isto vrijeme, dok su oni, uza sve svoje, neprispodobivo, veće materijalne, propagandne i organizacijske mogućnosti, s te strane u teškoj i gotovo beznadnoj krizi.

Nijesmo ni mi sveci. Imamo i mi puno mana. I onih naših, starinskih, primitivističkih, — psovke na primjer; — i onih savremenih, što nam ih je donijela moderna »kultura« i »standard«; maltuzijanizam prije svega. Ali zato smo puni, i u masama, religioznog oduševljenja, kršćanskog ponosa, dobre volje. Narod smo, koji gradi crkve i — puni crkve. Narod smo, koji voli svoju Crkvu i svoje svećenike. Narod smo, koji je uvijek spreman, i da javno, neustrašivo, ispovijeda svoju vjeru. Zastavama, procesijama, hodočašćima, visokim nakladama katoličke štampe, ali i — ispovijedima i pričestima. Grješnici jesmo, — pred Bogom nema »pravednika«, — ali nijesmo otpadnici, nijesmo cinici, nijesmo materijalisti. Vjerujemo. Gledamo u Krista sa strahopoštovanjem i ljubavlju. Prihvaćamo, bez opozicije i otpora životne ideale Evanđelja.

U Rimu to vide. Papa to vidi. Pa uz nas, očito, veže neke nade. Pa od nas, očito, očekuje neki aktivan prinos savremenoj obnovi Crkve. I odobrava, bez sumnje, našu liniju. Želi, da na njoj ostanemo. Odlikuje nas stoga predrugima, u licu našega Kardinala. Stavlja nas, pomalo, drugima za uzor.

Eto, mi, mnogi, tako mislimo. Eto, nama se, mnogima, tako čini.

Pa, kada danas hoćemo da Papi zahvalimo na tome povjerenju, a našemu Kardinalu da čestitamo na ovom velikom, njegovu i našemu, odlikovanju, ne možemo, izgleda nam, to učiniti ni ljepše ni efektnije, nego da se identificiramo s onim, što oni od nas očekuju; nego da im ponudimo i obećamo svoju iskrenu suradnju. Imamo šta kazati katoličkom svijetu. Imamo mu šta i dati. Dobili smo misiju. Ispunit ćemo je. Uz pomoć Božju. Uz Papin blagoslov. Ostat ćemo na liniji, koja se je Papi na nama svidjela

Konkretizirajmo to!

U doba ozbiljnih kriza, u vrijeme opasnog prodiranja racionalizma, subjektivizma, relativizma, modernizma, skepse, u crkveno znanstveno stvaranje, ostat će naša teologija i dalje teologija sa prvih izvora: nadahnjivat će se Evanđeljem i apostolskom i otačkom predajom. Bit ćemo duhovno otvoreni svakoj zdravoj prinovi i u svijetu teologije i u crkvenom životu, ali samo u granicama vjere i objave. Kršćanstvo, koje ćemo izlagati i braniti, bit će kršćanstvo nadsvijeta i nadnaravi, ne psihološko, ni biološko, ni sociološko, ni humanističko kršćanstvo. Ne ćemo dati relativizirati Boga. Teocentrički ćemo gledati na svijet i na život, ne antropcentrički. Ne ćemo biti epigoni nikakvih »novih ideja«, ne ćemo biti kmetovi modnih filozofija, ne ćemo biti ni sateliti koje bilo teološke škole: bit ćemo samostalni, odgovorni, kritični, religiozni i kršćanski mislioci, koji umiju, ali i koji vjeruju. Vjeruju prije svega u apostolski auktoritet i u hijerarhiju Crkve kao u čuvaricu predaje i »poklada«. Uvijek ćemo stajati uz magisterij Crkve i s njom braniti »depositum fidei«. Ne ćemo dati modernizmu preko svojih granica. Uvijek ćemo, u korijenu, gušiti svaki pokušaj, da se Evanđelje i kršćanstvo »demitologizira«: da se iz vjere istjera ideja grijeha, otkupljenja, milosti, čuda, duhovnog svijeta, vječnosti. Priznavat ćemo samo organsku evoluciju crkvene misli i nauke, nikada dijalektičku i antitetičku.

Naše će svećenstvo i ubuduće biti pobožno, duhovno, moralno, disciplinirano svećenstvo. Ne ćemo dati lajicizaciji, posvjetovnjačenju, u svoje redove. Ostat ćemo »homines Dei«. Bit ćemo svećenici molitve i adoracije. Stajat ćemo uz oltar i Euharistiju. Uz zakon i stegu. Uz djevičanstvo i celibat. Ne će se kod nas celibat potezati po blatu kao ponegdje drugdje: i iza koncila, i iza poslanice Pavla VI. Mi osjećamo, — kao i Papa, — da se je celibat rodio iz duha kršćanstva i da je pola naše svećeničke veličine, snage, privlačnosti, auktoriteta, u njemu. I više od pola. Dušama ćemo živjeti, ne novcu i luksusu. Bit ćemo svećenici poniznog služenja, — bez gospodarenja i gospodstva, — dobri prema svakomu, požrtvovani i revni, demokratični, bez ličnih i karijerističkih ambicija: uvijek s narodom, ali i uvijek daleko od politike i strančarstva. Agilni i pokretni u službi Evanđelja.

Naše će redovništvo, — i muško i žensko, — ostati do kraja vjerno svim najboljim idealima i tradicijama prošlosti. Svijesno, što znači Crkvi i dušama. Bogato i vitalno u svome dragovoljnom i veselom siromaštvu i u svojoj, poniznoj i poslušnoj, slobodi duha. Bit će i dalje našemu kršćanstvu nosilac njegovih asketskih stremljenja i svjedok njegovih vječnih ambicija, a po nadahnuću velikih i svetih duša, koje su stajale uz kolijevku svih redova i družbi u katoličkoj Crkvi. Vjerovat će i u veličinu i u plodnost Gospodinovih evanđeoskih savjeta. U svetosti će gledati svoju prvu misiju, svoj najviši cilj, najjače oružje svoga apostolata. Učit će, sve nas druge, kršćanskoj veledušnosti i evanđeoskom spiritualizmu: i svojom profesijom, i, još više, svojim primjerom.

Sve ćemo učiniti, da i dalje budemo plodni zvanjima. Čuvat ćemo svoja sjemeništa kao oko u glavi. Sve ćemo učiniti za njihov što skladniji razvoj i što bolju unutarnju organizaciju. Intenzivirat ćemo, koliko nam god bude moguće, naučni i odgojni život u njima. Ali ćemo, u njima, jednako brižno primijetiti i pravi crkveni duh: duh molitve, samozataje, posluha, čistoće, plemenite i svijesne discipline, duhovne ozbiljnosti, apostolskog entuzijazma. Ne će naša sjemeništa biti ni hoteli ni »studentski domovi«. Oni će biti domovi svetosti, rada, oduševljenja za Krista, ljubavi k dušama.

Naša katolička inteligencija bit će inteligencija kršćanske elite. Ne minimalistična u svome kršćanstvu, nego maksimalistična. Priznavalačka i apostolska. Sa živim osjećajom odgovornosti Bogu za sudbinu Crkve, naroda, duša. Pokršćanitelj svijeta. Sluga otkupljenoga čovječanstva. Veliki znak, u koji će mnogi gledati i na kojemu će se mnogi podizati. Prednjačit će masama; ne će ih sablažnjivati. Stavljat će Crkvi na dispoziciju uvijek nove svjetovnjačke apostole: pune sinovskog povjerenja prema Crkvi; pune nesebičnosti i kršćanskog životnog idealizma.

Kršćanstvo, katolicizam, našega puka bit će uvijek duhovski i uvijek zadahnut nadnaravnošću i vjerom. Molitven, sakramentalan, ispovjedni, euharistijski, pričesni, križni, Marijanski, papinski. Dubok po motivima. Primijenjen i konsekventan. Zreo i spreman na žrtve. Pun vjere. Ukorijenjen u svijesti otkupljenja i djetinstva Božjeg. Zaljubljen u sve, stoljetnom kršćanskom praksom posvećene,

pobožnosti, uzuse, običaje Crkve i katoličke asketske tradicije. Bez kompromisa s duhom svijeta i njegove trule i prazne životne mudrosti. Nikada samo frazerski i deklarativan.

Branit ćemo odlučno, u našemu narodu, moralne standarde kršćanstva. I urgirat ćemo ih. Unosit ćemo u naš narodni život duh evanđeoske trijeznosti i ozbiljnosti, duh pravde i ljubavi, duh ljudske i kršćanske solidarnosti i mirotvorstva, u naše kršćanske brakove i obitelji smisao za žrtvu i služenje, etos kršćanskog i ženskog dostojanstva i roditeljske odgovornosti, idealističko i altruističko, a ne hedonističko, shvaćanje seksusa i ljubavi, u našu omladinu osjećaj plemenitoga viteštva i averziju protiv svih pojava moderne dekadence. Pobijedit ćemo nemoral, razbludu, pornografiju, na svakom koraku. Na cijeni ćemo držati evanđeoski ideal djevičanstva i čistoće. Iskorijenit ćemo i iščupati psovku, a osobito bogopsovku, iz naših narodnih usta. Pobijat ćemo svagdje krive ideje autonomnog morala: morala slobodne ocjene i individualnog ukusa.

I pokoru ćemo propovijedati, kao što ju je propovijedao i Gospodin u Evanđelju. I činit ćemo pokoru. I za svoje, osobne, grijehe i za grijehe svoga naroda. Ne ćemo biti razmaženi uživači života: bit ćemo kršćani u stilu Gospodinove besjede na gori i njegovih osam blaženstava. Bit ćemo ljudi dužnosti, rada, stvaralaštva. Pomirenjem sa križevima života okajavat ćemo grijehe i otkupljivati dušu.

I bit ćemo, aktivni i oduševljeni, izvršitelji velikih Božjih osnova sa svijetom. I koncilskih osnova. I papinskih osnova. Bit ćemo, svi, apostoli Kraljevstva Božjega na zemlji. Svećenički ili lajički. Propovijedat ćemo Krista kroz katoličku štampu. Borit ćemo se, po direktivama II. vatikanskog sabora, za kršćanske društvene principe u javnom životu. Pomagat ćemo misijama: svijesni smo odgovornosti, koju prema njima na sebi nosimo, doklegod nas Bog blagosiva zvanjima ovako kao danas. Bit ćemo, — i molitvom, i kršćanskim životom, i širinom kršćanske duše i ljubavi, — propagatori ekumenizma i svetoga jedinstva. Ali uvijek na bazi samo jedne istine i samo jedne, opće, Crkve. Znamo, da smo za to predodređeni i svojom poviješću i svojim geografskim položajem. Živimo zajedno sa istočnom kršćanskom braćom. Povezani smo s njima vezama krvi i jezika.

Bit ćemo uvijek, — i u decenijima i stoljećima, što dolaze — sinovski odani Petru i papinskom Rimu. Ne ćemo napustiti linije. Ostat ćemo i dalje, kao i dosada, katolički narod. Molit ćemo se za Crkvu i za Papu. Slušat ćemo Papu. Ne ćemo biti među onima, što hoće da s njim vode polemične »dijaloge«. Ne ćemo mu dijeliti savjeta, lekcija, ukora. Ne ćemo pledirati ni za »sestrinske« ni za »autonomne« Crkve. A ni za nove, «šire» i »blaže«, formule primata, koje bi imale stegnuti njegovu inicijativu i vlast. Mi ćemo biti uvijek zamo za formulu iz Cezareje Filipove, sa Genezaretskog jezera, sa I. vatikanskog koncila. Uvijek ćemo se oko Pape okupljati; uvijek s Papom solidarizirati. Njegove parole bit će i naše parole. Njegov program i naš program. Njegov stav i naš stav. I u velikim dilemama sadašnjosti. Sadašnjosti, ali i budućnosti.

Obećajemo to danas Pavlu VI., preko našega Kardinala. Obećajemo to i našemu Kardinalu. Obvezao nas je na to Sveti Otac svojim povjerenjem. A naš je Kardinal i otišao s tom misijom, — ili, barem, i s tom misijom, — u Rim. Kao naš čovjek. Kao predstavnik jednoga živoga i savjesnoga katolicizma. Kao još jedna, — najnovija, — kopča u dugoj povijesti prijateljstva i ljubavi između papinskog Rima i katoličke Hrvatske. Da pomaže Crkvi i Papi u ove presudne i kritične dane. Ispred sviju nas. Sa svima nama.

Neka mu je sretno, našemu Kardinalu! Prate ga naše molitve. Neka u ime sviju nas pozdravi našega dragoga Svetoga Oca, Pavla VI.! On je naš. Mi smo njegovi. »Antemurale christianitatis«. Jučer, danas i sutra!

Dr Čedomil Čekada

PJEVANA MISA UZ NAJJEDNOSTAVNIJI I NAJLAKŠI NAČIN

5. ožujka prošle godine objelodanila je Sveta Kongregacija Obreda jednu novu instrukciju o glazbi u Svetom Bogoslužju — Instructio de musica in sacra Liturgia. — Taj se službeni dokumenat Crkve o glazbi u bogoslužju nadovezuje na druge crkvene dokumente, koji rade o istom predmetu: na Motu prorio Pija X., na Instructio de Musica sacra et sacra Liturgija od 3. IX 1958. na Constitutio de sacra Liturgia II Vat. Sabora, na Instructio de sacra Liturgia recte ordinanda od 26. IX 1964.